

KÖYDE ÖĞRETMEN OLMAK: BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIF

Sabri SİDEKLİ*
İbrahim COŞKUN**
Yıldray AYDIN***

ÖZET

Köyde nüfusun az olması nedeniyle köy okullarında farklı sınıf düzeylerindeki öğrencilerin bir derslikte toplanarak tek bir öğretmen tarafından eğitim öğretim faaliyetinin gerçekleştirilmesi sürecine birleştirilmiş sınıf denmektedir. Bu araştırmanın amacı, birleştirilmiş sınıflı köy okulunda görev yapan sınıf öğretmenin yaşadığı sorunları ve çözümleri belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın yöntemi durum çalışması olarak belirlenmiştir. Araştırma 2011-2012 eğitim öğretim yılında Adıyaman Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bir merkez köy ilkokulunda görev yapan bir sınıf öğretmenin deneyim ve yaşantıları üzerine yapılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış açık uçlu sorular kullanılmıştır. Elde edilen veriler üzerinde kategoriler oluşturularak betimsel analiz yapılmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda öğretmenin eğitim öğretim faaliyetlerini sağlıklı yürütmekte problemler yaşadığı bunun temel nedeninin ise lisans programında sadece iki saat teorik olan “Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim” dersi almasının yeterli olmadığını belirtmiştir. Ayrıca araştırmada öğretmen adaylarının lisans öğrenimi sırasında öğretmenlik uygulaması derslerini bulunduğu şehir merkezinde yapmış olması onları köy öğretmeni olma gerçeğine hazırlamadığını bu nedenle köylere atandıklarında köy ortamına uyum sağlayamadıkları da belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Birleştirilmiş sınıf, birleştirilmiş sınıflarda öğretim, sınıf öğretmeni, köy sorunları.

BEING A TEACHER IN A VILLAGE: MULTIGRADE CLASSES

ABSTRACT

Multigrade classes can be defined as different grades of students must be in the same class because of the lack of population in small villages. The aim of this research is clarifying the problems and the solutions of multigrade classes' teachers. For his aim, the method of this research is case study. This research is about a teacher who teaches at a primary school in Adıyaman province in 2011-2012 education term. For data collection in this research, semi structured and open-ended questions are used. According to the teacher's answers, drilling questions are used. Descriptive analysis are done while forming category on derived data.

According to the results of this research, they have difficulty in teaching and educating because they have just two worst subjects as “Teaching in Multigrade Classes” at

* Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Muğla, ssidekli@mu.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Edirne, ibrahimcoskun@trakya.edu.tr

*** Öğretmen, Atatürk Ortaokulu, Ula, Muğla, yildirayaydin48@gmail.com

bachelor's programs and it's not enough for them. The multigrade classes' teachers train in a normal school when they are at university and it causes that they can't be ready for teaching at village schools. At the same time they can't adjust living in a village and teaching to different grades students.

Keywords: Multigrade classes, teaching in multigrade class, primary school teacher, village problems.

1. GİRİŞ

Milletlerin hayat icralarının daha kolay ve daha iyi olabilmeleri, günümüze ve geleceğe, bilgi ve bilimin gerçekliğine hitap eden eğitim sistemlerinden geçmelerine bağlıdır. Eğitim sistemleri; yaygın, uzaktan ve örgün eğitim olmak üzere üç farklı şekildedir. Bu sistemler içerisinde en etkili olan tartışmasız örgün eğitimidir. Çünkü kasıtlı öğrenmenin sonucu olarak etkileşim ve değişim en fazla bu sistem içerisinde yaşanmaktadır.

Örgün eğitim sistemi içerisinde, öğrenme amacına yönelik değişik uygulamalar vardır. Bu uygulamalardan birisi de, en zor fakat bir o kadar da avantajlı ve eğlenceli olan birleştirilmiş sınıf uygulamasıdır. Birleştirilmiş sınıf uygulaması köye yönelik bir öğretim uygulamasıdır. Köyde nüfusun az olması nedeniyle köy okullarında farklı sınıf düzeylerindeki öğrencilerin bir derslikte toplanarak tek öğretmen tarafından eğitim öğretim faaliyetinin gerçekleştirilmesi sürecine birleştirilmiş sınıf denmektedir. Birleştirilmiş sınıflar, iki ya da daha çok sınıfın, bir grup teşkil ederek, bir öğretmen yönetiminde birlikte çalışmasıdır. Bu biçimde yapılacak öğretime "Birleştirilmiş sınıflarda öğretim" denir (Binbaşıoğlu, 1999). Köklü'ye (2000) göre, bir yerleşim birimi olan köy, varlığını devam ettirdikçe de birleştirilmiş sınıflarda öğretim durumu devam edecektir.

Köy; il ve ilçe merkezinden belli bir uzaklıkta bulunan, mahalleden sonraki en küçük yerleşim birimidir. Köy şartları, bazen insanların yaşayışını olumsuz etkilese de şehir merkezlerinin yaşamına göre çeşitli avantajları da vardır. Köyde öğretmen olmak; köy hayatını bilmek ve köyde yaşayabilmektir. Köylünün yaşadığı her türlü soruna tanındık, sorunların çözümüne katkı getirme noktasında istekli ve insanına yardımcı olmaktır. Kendi inandığı değerlerini ve kişiliğini kaybetmeden köylünün duygularına ve yaşamına ortak olabilmektir. Birleştirilmiş sınıf öğretmeni, hem okuluna hem de köylüye karşı sorumludur. Okulu ile köy yaşamını bütünleştirir. Köylünün kalkınmasına ve gelişimine rehberlik eder.

Birleştirilmiş sınıflarda öğretim yapılmasını zorunlu kılan sosyal ve ekonomik nedenler; öğretmen sayısının yetersiz olması, köyden kente göçle köydeki okullardaki öğrenci sayısının azalması ve müstakil sınıf açmanın ekonomik olmaması yüzünden birleştirilmiş sınıf uygulamasına başvurulması, bunun yanında taşınmalı öğretim yapan köy okullarının yeniden açılması gibi sebeplerle bu uygulamaya başvurulmaktadır (Erdem, 2004: 11). Doğan (1995), ise bu nedenlere doğal şartları, ulaşım koşullarını, kaynak yetersizliğini, göçü ve alt yapı yetersizliklerini de eklemektedir.

Birleştirilmiş sınıflı okulların yapı, fonksiyon, programın uygulanışı, idari yapı ve işleyiş biçimlerine ilişkin kendilerine has bazı özellikleri vardır. Bu özellikler, bazı

olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir (Abay, 2006:18). Bu olumsuzluklar sorun olarak birleştirilmiş sınıf uygulamasını güçleştirmektedir.

Şahin (2003) tarafından yapılan araştırmada birleştirilmiş sınıf uygulamasının öğretmenlerin mesleki heyecan ve motivasyonları üzerinde olumsuz etkileri olduğu ve birleştirilmiş sınıflarda görev almak istemedikleri ortaya çıkmıştır. Çınar'ın (2004) Malatya'da 240 öğretmen üzerinde yaptığı araştırmada; birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretmenlerin her sınıf için gerektiği kadar zaman ayıramadığını, okullarda araç gereç eksikliği bulunduğunu, velilerin eğitime beklenen katkı ve desteği sağlamadıklarını ve öğretmenlerin mesleki gerileme içine girdiklerini de ifade etmiştir. Erdem, Kamacı ve Aydemir (2005) Denizli'de 62 birleştirilmiş sınıf öğretmeniyle yaptığı araştırmada; öğretmenlerin % 93 düzeyinde sorun yaşadıklarını ve bu sorunların cinsiyete, öğrenci sayısına, mezun olunan okula, göreve, mesleki kademeye, birlikte görev yapılan öğretmen sayısına, okutulan birleştirilmiş sınıf grubuna, birleştirilmiş sınıflı okuttuğu yıla, ikametgâha göre farklılık gösterdiği belirtilmiştir.

Sağ ve Sezer (2012) birleştirilmiş sınıf öğretmenleriyle yaptığı araştırmada; okul yönetimine yönelik olarak mesleki eğitim ihtiyaçlarının olduğunu belirttikleri maddeler büyüklük sırasına göre "okul yönetim işlerini öğretmenlikle birlikte yürütme (% 37,8), öğrenci devamsızlığını önleme (% 32.5) ve resmi evraklarla ilgili yazışma işlerini yürütme (% 31.1)" şeklinde sıralanmaktadır.

Dursun (2006) tarafından yapılan araştırmada birleştirilmiş sınıflarda; ailelerin eğitime olumsuz bakış açısı, araç gereçlerin ve fiziki koşulların yetersizliği, bireysel farklılıkların göz ardı edilmesi gibi sorunlara ilave olarak, köylerde; sağlık, ulaşım ve iletişim konusunda sorunların yaşanmaya devam ettiğini ve köyün bu koşullarının öğretmen bakımından köyde yaşamı zorlaştırdığını belirtmektedir.

Birleştirilmiş sınıflarda öğretimin sakıncalı yanlarını Köksal (2005: 12) şöyle sıralamaktadır; öğretmenin görev, yetki ve sorumluluklarının boyutunun artması, öğretmenin derse hazırlık için harcadığı zaman ve enerjinin artması, ilköğretim programındaki hedeflerin tümüne ulaşmanın güçleşmesi, sınıf öğretmenliği yapanların tümünün, birleştirilmiş sınıf uygulaması konusunda yeterli bilgi ve birikime sahip olmaması ve öğretmenlerin gerektiği kadar rehberlik hizmeti alamamasıdır. Özben'in (1997) çalışmasında elde ettiği sonuçlara göre öğretmenler birleştirilmiş sınıf uygulamaları sürecinde karşılaştıkları eğitim-öğretim sorunlarını çözebilmeleri konusunda yetersiz kalmaktadır.

Birleştirilmiş sınıf öğretmeni, yukarıda belirtilen eğitsel sorunların dışında köy olgusundan kaynaklı sorunlarla da karşılaşmaktadır. Köyün sosyal, kültürel, ekonomik, doğal şartlar, ulaşım ve değerler bakımından farklılıklar göstermesi birleştirilmiş sınıf öğretmenin görev ve yaşayışını zorlaştırmaktadır. Şartların zor olması birleştirilmiş sınıf öğretmenin, eğitim öğretim süreci içerisindeki etkililiğini ve verimliliğini düşürmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin öğretim programının hedeflerine ulaşmasını güçleştirmektedir. Köy yaşamından uzak olan sınıf öğretmenleri, ilk defa köye geldikleri zaman başta uyum problemi yaşamaktadırlar. Bu durumu Summak ve arkadaşları (2011) "*İlk atama ile köye gelen öğretmenler uyum sıkıntısı yaşayabilmektedir.*" şeklinde belirtmektedirler. Öğretmen

adaylarının bu ders kapsamında almış oldukları hizmet öncesi eğitim, sınıf öğretmeni adaylarını köyün ve birleştirilmiş sınıfların bu gerçeklerinden uzak bir şekilde yetişmelerine neden olmaktadır.

1.1.Araştırmanın Amacı

Üniversitelerin eğitim fakültelerinden mezun olan ve mezun olacak olan sınıf öğretmeni adaylarına birleştirilmiş sınıflı köy okullarında görev yapmanın getireceği sorumlulukları göstermek için bu araştırmanın amacı birleştirilmiş sınıflı köy okulunda görev yapan sınıf öğretmenlerin yaşadığı sorunlar ve çözümleri belirlemektir.

Bu amaca bağlı olarak araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Birleştirilmiş sınıflı köy okulunda görev yapan sınıf öğretmenin yaşadığı,

- 1- Eğitsel sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik geliştirilen metot, yöntem ve teknikler,
- 2- İdari sorunlar ve sorunların çözümüne yönelik yapılanlar,
- 3- Köy olgusundan kaynaklı sorunlar ve sorunların çözümüne yönelik yapılanlar nelerdir?

1.2.Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı birleştirilmiş sınıflı köy okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerine, sınıf öğretmeni adaylarına birleştirilmiş sınıf uygulaması sırasında karşılaştıkları ve karşılaşılabilecekleri sorunlar ve bu sorunların çözümleri noktasında ipuçları vermesi bakımından önemlidir. Ayrıca bu çalışma, mesleğe yeni başlayacak olan sınıf öğretmeni adaylarına, mesleki tecrübe ve mesleki gelişim kazandırması bakımından da önem arz etmektedir.

Birleştirilmiş sınıflar ile ilgili araştırmalar incelendiğinde, çalışmaların büyük bir bölümünün birleştirilmiş sınıflarda karşılaşılan sorunlar üzerine yoğunlaştığı görülmektedir (Öztürk, 1980; Özrenk, 1992; Kaynakacı, 1993; Özben, 1997; Doğan, 2000). Sınırlı da olsa, birleştirilmiş sınıflarda öğretim ile bağımsız sınıflarda öğretim arasındaki farkları belirlemeye yönelik çalışmalara da yer verilmiştir. Bu çalışma birleştirilmiş sınıf uygulamalarında karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik geliştirilen yöntemleri belirtmesi yönüyle de önemlidir.

2.YÖNTEM

Birleştirilmiş sınıflı köy okulunda görev yapan sınıf öğretmenin yaşadığı sorunları ve çözümleri belirlenmesinin araştırıldığı bu araştırma; nitel araştırma modelinin durum çalışmasına göre desenlenmiştir. Durum çalışması var olan durumun derinlemesine çalışılmasına olanak sağlar. İnsan ve davranışını içinde bulunduğu ortam içinde ve çok yönlü olarak anlamaya çalışmak gerekir. Durum çalışmaları bir sınıf, bir mahalle, bir örgüt gibi doğal bir çevre içerisinde gerçekleştirilir ve çalışmaya konu olan ortam veya olayların bütüncül bir yorumunu hedefler (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Merriam'a (1998) göre durum çalışması metodolojisi, ilgilenilen araştırma konusu hakkında derinlemesine bilgi elde etmeyi ve olayı her yönüyle anlamayı amaçlayan bir araştırma dizaynıdır. Bu tür çalışmalarda; araştırmacı veya araştırmacılar veri toplama, analiz etme ve bu verilerden sonuç çıkarmada birinci derecede kaynak teşkil etmektedir.

2.1. Çalışma Grubu

Birleştirilmiş sınıflı okutan öğretmenlerin yaşadığı sorunların belirlenmesi ve bu sorunlara çözüm üretilmesini amaçlayan bu araştırma 2011-2012 eğitim öğretim yılında Adıyaman Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı bir merkez köy ilkokulunda görev yapan bir sınıf öğretmeni ile yapılmıştır.

2.2. Veri Toplama Aracı ve Veri Toplama Süreci

Araştırmamızda nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden olan görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme yöntemi, insanların perspektiflerini, deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan, oldukça güçlü bir yöntemdir (Bogdan ve Biklen, 1992). Görüşmede yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu uygulanmıştır. Bu form 5 adet sorudan oluşmaktadır. Sorular belirlenirken araştırmacılar tarafından ilgili alan yazın taranmış, köy ortamında bağımsız sınıflı okutan 3 ve birleştirilmiş sınıflı okutan 3 öğretmen olmak üzere toplam 6 sınıf öğretmeniyle ön görüşmeler yapılmıştır. Ardından veri toplama aracının maddeleri belirlenerek son şekli verilmiştir. Öğretmenin sorulara vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda sondaj sorular kullanılmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler çeşitli temalar halinde sınıflandırılarak betimsel analize tabi tutulmuştur. Betimsel analiz mevcut durumu tanımlamaya yarayan bir nitel veri analiz tekniğidir. Betimsel analizin amacı, ham verilerin okuyucunun anlayabileceği ve isterlerse kullanabileceği bir biçime sokulmasıdır. Betimsel çözümlemede elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu çözümlemede görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Altunışık ve diğerleri, 2001, Yıldırım ve Şimşek, 2006).

3. BULGU VE YORUMLAR

Birleştirilmiş sınıflı bir köy ilkokulunda görev yapan sınıf öğretmenin, birleştirilmiş sınıflı uygulaması süresince yaşadığı sorunlar ve sorunların çözümüne yönelik geliştirilen metot, yöntem ve teknikler, sınıf öğretmenin verdiği cevaplar doğrultusunda bürokrasi, okulu fiziki yapısı, köy olgusu, eğitim ve öğretim başlıkları altında ele alınmıştır.

Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin sorunsuz bir şekilde başlayabilmesi için, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin en etkili ve en yoğun şekilde gerçekleştiği okul ortamının, eğitim ve öğretim ortamı bakımından uygun şartları taşıması gerekmektedir. Eğitim öğretim dönemi başlamadan önce okulların fiziki donanımları ile ilgili olan eksiklikleri tamamlanır. Kurumlarda bulunan tecrübeli idareciler, şartların iyileştirilmesi ile ilgili her türlü önlemleri alır. Bu süreçte en çok zorlanan ve yapılacak olan iş ve işlemlerin gerçekleşmesi için bilinmesi gereken, resmi prosedürlere uzak olan, göreve yeni başlayan birleştirilmiş sınıflı köy ilkokulunda görev yapan sınıf öğretmenidir. Görüşmeye katılan birleştirilmiş sınıflı öğretmeni de okulun fiziki yapısı ile ilgili sorunlarını; *“okulun duvarlarının belli kısımlarının dökülmüş, boyaların sökülmüş, sobadan çıkan isin her tarafı siyah yapmış, her tarafın toz toprak içinde, okulun kapandığı dönemde temizliğinin yapılmamış olduğu”* olarak belirtmiştir. *“Tuvaletlerin kullanılamaz durumda olduğunu, muslukların kırık olduğunu, okulun bahçesini köylülerin çöplüğe çevirdiğini, bahçenin belli bir kısmını*

orman kaplamış olduğunu, belli bir kısmını da köylülerden birkaç kişinin tütünülerini kurutmak için kullandığını” karşılaştığı sorunlar olarak belirtmiştir. Okulun lojmanının kullanılmayacak durumda aynı zamanda köyde kalınabilecek uygun bir evin olmadığını ifade etmiştir.

Sınıfı içi araç ve gereçlerin durumuyla ilgili olarak; okulda 3 tane bilgisayar olduğunu, sadece 1 tanesinin çalışmakta olduğunu, tamamının toz toprak içinde, internet bağlantısının kesik, okula ait hiçbir malzemenin güzelce korunup, muhafaza edilmediğini, yazıcının işlevini yerine getirmediğini ifade etmiştir. Bu sorunların çözümüne yönelik öğretmen, öncelikle bilgisayarların temizliğini yapmıştır. Kullanılabilecek olanı, 2 kilometre uzağında bulunan bir İlköğretim okuluna götürüp, bilgisayar öğretmene bakımını yaptırmıştır. İnternet bağlantısı için İl Telekom Müdürlüğü'ne gitmiştir. Aynı zamanda resmi yazı ile İl Milli Eğitim Müdürlüğüne de internet problemini bildirmiştir. Takipler sonucunda bu sorunlar da çözüme ulaşmıştır.

Öğretmen şu sözleri ile *“Muhtar ile iletişimim çok güçlüydü. Milli eğitimden alınacak yazıları muhtara söylüyordum. Köylülerden birine bu görevi veriyordu. O taraflarda muhtarın sözü dinleniyor.”* karşılaştığı sorunların çözümünde muhtarın da desteğini aldığını göstermiştir. Kullanılmayacak olan malzemeleri tespit edip, tutanakla taşınır mal modülünden düşmüştür. Daha sonra bunu Milli Emlak İl Müdürlüğü'ne resmi yazı ile bildirmiştir. Taşınır mal işlemlerinden sorumlu memurun telefon numarasını almış, bir problem olduğunda arayıp, problemini çözmeye çalışmıştır. Yazıcı problemini kendi imkânlarıyla ve yakın kurumların desteği ile çözmüştür. Yazıcısını kullanılmaz olduğunu, resmi işlemleri yetiştirmede problemi olduğunu yazılı ve sözlü olarak Milli Eğitim Müdürlüğüne bildirmiştir. Şubat ayında yeni yazıcısını Milli Eğitim Müdürlüğünden almıştır. Köy yer olduğu için sınıfın hemen toz toprak olduğunu, elektronik olan tüm araç ve gereçleri tozdan korumak ve kullana bilirlilik süresini arttırmak için üzerine örtü atmıştır. İş olduğu zaman, örtüyü alıp tekrar işini yaptıktan sonra örtmüştür. Bu durumun gerekçesini *“Benden sonra gelecek öğretmenler aynı sıkıntıları yaşamaları.”* diye ifade etmiştir.

Okulun fiziki şartlarının eğitim ve öğretime hazır hale gelmesi için; ilçe merkezinde görev yapan sınıf öğretmeni arkadaşlarının yardımını aldığını, onlarla beraber 4 km yürüyüp okula ulaştığını, köydeki çocukların desteği ile sınıfı yıkadıklarını, idareci odasını da ilerleyen günlerde kendisinin temizlediğini ifade etmiştir. Sınıfın yıkanmasının yeterli olmadığını, bu yüzden muhtarla görüştüğünü, veli toplantısı yapıp velilere sınıfın tadilatının yapılması gerektiğini, boyasının yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Velilerden birini para toplamak için görevlendirdiğini, bir veliyi de tadilat işini ve boya işini yapacak ustayı bulmakla görevlendirdiğini, iki kova boyayı da milli eğitim müdürlüğünden aldığını, hafta sonu boyacının okula geldiğini, kendisinin de ilçeden köye geçtiğini, hafta sonu olmasına rağmen okula gittiğini belirtmiştir. Okulda devlete ait malzemelere kendisinin refakat etmesi gerektiğini, boyacıyla beraber alınması gereken malzemeleri tespit ettiğini, parayı toplayan veliyle beraber ilçeye gittiğini, malzemeleri aldığını, tekrar köye geldiğini, 2 günde boyama ve sıva işlerinin tamamlanarak, sınıfın eğitim ve öğretime hazır hale geldiğini, akşamları da müsait olan velilerin gelip yardımcı olduğunu, tavanın beyaz,

duvarın dipten 1 metreye kadar kahverengi, oradan tavana kadar pembe renge boyandığını ifade etmiştir.

Öğretmen tuvaletlerle ilgili sorunun çözümüne yönelik; ilerleyen günlerde velilerden gelen mali destek ile tuvalete ait eksik olan malzemeleri aldığını, su tesisatı işinden anlayan bir velisinin yardımıyla tuvaletin eksik işlerinin tamamlandığını belirtmiştir. Birleştirilmiş sınıf öğretmeni, okul bahçesiyle ilgili problemin çözümüne yönelik, muhtar ve ihtiyar heyetinin İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile irtibata geçtiğini fakat bir netice alamadığını, bu durum üzerine kendisinin tel ve direk için girişimlerde bulunduğunu, bu girişimler sonucunda tel ve direkleri alıp, köylünün desteği ile okul bahçesini oyun oynanabilir bir hale getirdiğini ifade etmiştir.

Bu durumu şu sözleri ile “*Bir akşamüzeri İl Milli Eğitim donatım bürosuna uğradım. Bir okul müdürü, okulunun bahçesini hayvanlardan koruyamamış, tel ve direk istedi donatım şefinden. Tama, müdürüm vereyim deyince “Şefim aynı sorun benim okulda da var. Köylüler çöplüğe çevirmişler. Ben de direk ve tel istiyorum.” dedim. Tamam, hocam sana da vereyim dedi. Aslında vermezdim ama bugün iyi gününe denk geldiniz diye devam etti. (Babasının cebinden veriyor ya.) Hemen okulun çevresinin ne kadar olduğunu bana bildir. Sabah 8’de burada ol dedi. Hemen ben muhtar aradım. Muhtar bir azasıyla beraber okulun bahçesinin çevresini ölçtü bana bildirdi. O gün il merkezinde kaldım. Sabah 8’de donatım bürosuna ulaştım. Şef geldi. Beraber çıktık. Donatım deposuna gittik. Depodan kamyonu, arşiv dolabını, üçlü set ve öğretmen kürsüsünü yükledik. Okulumda odun kömür de yok deyince odun kömür dağıtım tutanaklarını incelediler. Gerçekten de benim okula odun kömür verilmemiş. Okul kapanmazdan iki ay önce resmi yazı ile okullardan odun, kömür ihtiyacını alıyorlarmış fakat benim okuldaki öğretmen odun ve kömür ihtiyacını resmi yazı ile milli eğitime bildirmemiş. Hemen tutanakları düzenlediler. Donatım şefine teşekkür ettim. Oradan şoförle beraber sanayiye geldik. Teli yüklettik. Direk için başka bir yere gittik. Demir direklerin yüklenmesine yardım ettim. Daha sonra İl merkezindeki Teknik ve Endüstri Meslek lisesine geldik. Oradan sıraları yükledik. Sonra odun ve kömür deposuna geldik. Onları da yükledik akşam saatlerinde köye ulaştık. Yolda giderken muhtar aramıştım. Muhtar köylüleri toplamış. Yağmurlu bir havaydı. 2 saatte malzemeleri indirdiler. Malzemeler gelmişti. Esas iş direklerin dikilmesiydi. Yaklaşık iki ay sonra direkler dikile bildi. Önce köylüler kendi işlerini bitirdiler. Bir de o güne kadar okulun tapusu çıkartılmamış. Bir ay bu süreç sürdü. Velilerin desteği ile kepçe tuttuk. Okulun bahçesindeki faydasız ormanı temizlettik. Daha sonra ormana ait ağaç dallarından odun yaptım. Kışın yakılır diye düşündüm. Bank için İl belediye başkanlığına gittim ama netice alamadım. Orman İşletme Müdürlüğüne gittim. Ağaç fidanı istedim. Karaçam ve sedir fidanı aldım. 83 tane ağaç diktik. Okulun bahçesini oyun oynanabilir hale getirdik.” ifade etmiştir.*

Barınma problemini çözmek için öğretmen; İlk 2 buçuk ay Adıyaman İli Çelikhan ilçe merkezinden gidip gelmiştir. İlçe merkezine köy 12 kilometredir. Bu yolun 4 kilometresini iki buçuk ay boyunca yürüyerek kat etmiştir. Karlar düşmeye başlayınca yol kapanmaya başlamış zorunlu olarak köye geçmiştir. Yaz dönemi boyunca tütün işinden dolayı köyde bulunup da kış döneminde şehir merkezine göç eden köylülerden birinin evine yerleşmiş, ev sahibine kira teklifi etmiş fakat şu ilginç cevabı almıştır: “*Hocam sen bizim*

öğrencilere iyi eğitim ver yeter.” Nisan ayında ev sahipleri köye dönünce velilerden birinin yeni yapılmış olan evine taşınmış ve dönemi o evde kalarak tamamlamıştır.

Lojmana ait sorunu ise; *“Lojmana gelince, en az 10 defa vardır, yatırımdan sorumlu şube müdürünün yanına gittiğim. Her gittiğimde durumu anlattım. Devamlı bana ödenek yok dedi. Teftiş kuruluna gittim. Durumu anlattım. Resmi yazı ile talebini bildir dediler. Bir defa resmi yazı ile talep ettim. Olumsuz cevap geldi. Arkasından bir daha yazdım. Cevap gelmeyince şube müdürünün yanına uğradım. Lojmanın tadilatının yapılabileceğini ifade etti. Bu işlemler eğitim öğretim döneminin sonuna doğru devam etmekteydi. Okul kapanmadan yaptıracağım diye çok uğraştım. Ama bir türlü olmadı. İl özel idaresi genel sekreterine gittim. Durumu anlattım. İl Milli Eğitim Müdürlüğünden onay çıkması halinde ilk olarak benim okul lojmanın tadilatının yapılabileceğini belirtti. Ama yine olmadı tabi. Yazın ben yokken yapıldı lojmanın tadilatı. Muhtar da tam ilgilenememiş. İhale 25 000 TL den çıkmış. Adamın lojmana yaptığı harcama 10.000 TL’yi geçmez. Muslukları takmamışlar. Yapılan iş eksik yapılmış. Yeni dönemde, okula başlamadan önce cebimden 125 TL harcama yaparak eksikleri tamamladım. 2012 Eylül ayının 3. haftası özürlü grubundan tayinim memleketim Muğla’ya çıktı. Ayrılırken müdürleri tek tek ziyaret ettim. Yaturumdan sorumlu şube müdürüne “Müdürüm hakkınızı helal edin. En çok sizi rahatsız ettim. Benim tayinim çıktı.” Deyince “Ulan, lojmanı bize yaptırtın şimdi gidiyorsun değil mi?” dedi. Ben de “Müdürüm ben rahat edemedim. Benden sonra gelen rahat eder.” dedim.*

Öğretmen var olan sorunu tespit etmiş, sorunun çözümü için ısrarcı olmuş aynı zamanda sorunun çözülmesi için eğitimin paydaşları olan aileleri de sürece dâhil etmiştir. Müdür yetkili sınıf öğretmeni olarak, hafta sonu tatilini okulun boyanması için ayırmış, sürecin her aşamasında bulunmuş, iş takibini yapmış ve görev bilinciyle hareket etmiştir. Tuvaletlere ait sorunun çözülmesinde de yine eğitimin vazgeçilmez paydaşları olan veli desteğini almıştır. Bahçeye ilgili problemin çözülmesinde de fırsatları yakalayıp değerlendirmiştir. Birleştirilmiş sınıf öğretmeni her zaman müdür yetkili öğretmen olmasının sağlamış olduğu avantajları iyi kullanmalıdır. Okuluna ait iş ve işlemlerle ilgili olan kurum ve kuruluşlardan yardım isteyebilmelidir. Nitekim araştırmaya konu olan bu öğretmen fidan alımı için Adıyaman Orman İşletme Müdürlüğünü ziyaret etmiş ve problemini çözmüştür. Lojman probleminin çözümüyle ilgili olarak çözümün muhataplarını belirlemiş, çözümün talep edilme yollarını kullanmış ve sonuca ulaşmıştır. Sorunun çözümü için kararlı olmuş, yetki sınırlarını zorlayarak, kurumunun dışında, kurumunun yapması gereken bir iş için başka bir kuruma müracaatta bulunmuştur. Bürokrasi dilini de resmi yazıdan geçtiğini süreç içerisinde öğrenmiştir. Sorunların çözümünde kararlı, azimli ve ısrarcı olmuştur.

Köy ilkokullarında, göreve yeni başlayan birleştirilmiş sınıflı okulların müdür yetkili sınıf öğretmeni, ilk 2-3 ay Milli Eğitim Müdürlüğü ile Kurumu arasında sağlıklı iletişim kuramayabilmektedir. Çünkü resmi yazışma usulleri, birleştirilmiş sınıf öğretmeni tarafından bilinmemektedir. Nitekim görüşmeye katılan öğretmenin, yazışmalarla ilgili yaşadığı sorunlar da bu yargıyı güçlendirmektedir. Öğretmen, göreve başladığı ilk iki ay Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gelen yazılara cevap vermede zorlanmıştır. Okulun ihtiyaçlarını resmi yazı ile ifade etmede de zorlanmıştır. Çözüm olarak öğretmen; görev

yaptığı köyün Malatya il sınırında olması münasebetiyle Malatya, Doğanşehir, Kurucaova İlköğretim Okulu müdür yardımcısı ile tanışmıştır. Resmi yazı ile ilgili usulleri söz konusu okulun müdür yardımcısından öğrenmiştir. Örnek resmi yazılar almıştır. Müdür yardımcısı, görev yaptığı okulun bilgilerine göre bir tane resmi yazı taslağı hazırlamıştır. Bir tane de uygulamalı olarak öğretmene örnek resmi yazı yazdırmıştır. Öğretmen, herhangi bir sorunla karşılaştığında müdür yardımcısı ile iletişime geçebilmek için müdür yardımcısının iletişim bilgilerini almıştır.

Göreve başladığı ilk gün, Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından okulun tutanakla muhtardan teslim alınması gerektiği söylenmiş fakat öğretmen o güne kadar hiç tutanak tutmadığını dolayısıyla tutanakta hangi bilgilerin yer aldığını bilmediğini belirtmiştir. Çözüm olarak, telefon numarasını aldığı müdür yardımcısını aramıştır. Uygun bir vakitte müdür yardımcısının yanına gitmiş, tutanak örneği almış, okulu nasıl teslim alması gerektiğini, tutanakta hangi bilgilerin, kimlerin imzasının olacağını, tarih ve imzaların nereye atılacağını öğrenmiştir. Daha sonra öğretmen almış olduğu bilgilerden faydalanarak, okulun devir teslim tutanağını hazırlamış ve muhtara imzalatmıştır.

Öğretmen göreve başladığı ilk günlerde, resmi yazışmalarda ağır yükümlülük teşkil eden Mayıs ayından Eylül ayına kadar birikmiş olan resmi yazıları Milli Eğitim Müdürlüğü genel evrak bürosundan teslim almıştır. Teslim alırken resmi yazılardan sorumlu olduğunu, genel evrak bürosunda görevli personelden öğrenmiştir. Resmi yazılarla ilgili bilgisi olmadığı için Teftiş kuruluna uğraması istenilmiş ve 2. grup denetçilerinin olduğu birime gelmiş, orada bulunan denetçilere, göreve yeni başladığını, resmi yazıların hangisine cevap verilmesi gerektiğini bilmediğini, karşılaşılabilecek sorunların çözümünde başvurabileceği, rehber olarak görebileceği bir kaynak talebinde bulunmuştur. Grupta bulunan bir denetçi, resmi yazıların tamamını tek tek incelemiş ve cevap verilmesi gereken yazıları seçmiş ve öğretmene teslim etmiştir. Öğretmen hala iletişim halinde olduğu denetçi ilköğretim kurumları yönetmeliğinin çıktısını alıp öğretmene teslim etmiştir. Denetçi *“Okulunla ilgili bir sorunla karşılaştığında öncelikle başvurabileceğin kaynaktır.”* sözleriyle öğretmene yol gösterici olmuştur. Öğretmen aynı zamanda okuluna gelen resmi yazıları ve giden resmi yazıları nasıl kayıt altına alacağını bilmediğini belirtmiş, bu durum üzerine denetçi telefon numarasını öğretmene vermiş ve gelen ve giden evrak defterini doldurmaya başlamadan önce kendisini aramasını söylemiştir. Öğretmen, defterleri dolduracağı zaman denetçiyi aramış ve gerekli yardımı almıştır.

MEB, neredeyse tüm iş ve işlemlerini MEBBIS ve e-okul üzerinden yapmaktadır. Öğretmen, MEBBIS üzerindeki modülleri ve e-okul sistemini bilmediği için göreve başladığı günlerde sorunlar yaşamıştır. Öğrenci kayıtlarının yapılması, okul bilgilerinin güncellenmesi, öğrenci eksik bilgilerinin e-okul sistemine işlenmesi, personel işlemleri gibi faaliyetlerin yapılması söz konusudur. Öğretmen bu sorunların çözümünde de yakın okulda bulunan müdür yardımcısı arkadaş ile iletişime geçmiş, ondan gerekli yönlendirmelerle teknolojik donanım bakımından da destek almış ve sorunlarını çözüme ulaştırmıştır.

Öğretmen, hangi dosyaların okulda bulunması gerektiği, dosyaların nasıl tutulacağı, genelgelerin ne şekilde arşivleneceğini, okul ve sınıflarda nelerin bulunması gerektiğini bilmemektedir. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak da yine yakın okuldaki müdür yardımcısından destek almıştır. Müsait bir zamanda, müdür yardımcısı, memuru, hizmetlisi

ve 3 yıl birleştirilmiş sınıf okutan bir öğretmen, öğretmenin görev yaptığı okula gelmiş ve okulda nelerin eksik olduğunun tespitini yapmışlardır. Bu eksikleri nereden temin edebileceği noktasında yönlendirmede bulunmuşlar, dosyalarla ilgili gerekli bilgi vermişler, okul içinde bulunması gereken malzemeleri ifade etmişler. Örneğin İlköğretim kurumları yönetmeliğine göre Türk Büyükleri posterinin okulda bulunması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmen, okulla ilgili bir problem olduğunda Milli Eğitim Müdürlüğü'nde hangi birime gitmesi gerektiğini bilmediğini, üst-ast ilişkilerine dikkat etmediğini belirtmiştir. İlerleyen günlerde sorun yaşadıkça, birimleri tek tek öğrendiğini, ast-üst ilişkisi sorunu ile ilgili olarak da bir birim şefinden azar işittiğini ve o zamandan sonra silsileyi her zaman takip ettiğini belirtmiştir.

Birleştirilmiş sınıf öğretmeni, okuluyla ilgili sorun yaşadığında, iş ve işlemlerin yapılmasında birincil sorumlu olan kişidir. Okuluyla ilgili yapılması gereken bir iş zamanında yapılmadıysa sorumluluk hiçbir gerekçe göstermeksizin birleştirilmiş sınıf öğretmenine aittir. Birleştirilmiş sınıf öğretmeni, iletişim ve girişimcilik becerisine sahip, problem çözebilen biri olmalıdır. Yukarıda bahsedilen sorunların çözümünde öğretmen iletişim kanallarını kullanmış, risk almış ve sonuçta sorunlarını çözmüştür.

Birleştirilmiş sınıf öğretmenini en çok zorlayan durumlardan birisi de görev yaptığı okulun köyde ya da mezrada olmasıdır. Köyde yaşamının olumlu yanları olduğu kadar olumsuz yanları da bulunmaktadır. Öğretmen en büyük sorunun görev yaptığı köyde yaşayan insanlara karşı önyargılı olmasından kaynaklandığını ifade etmiştir. Yeme ve içme kültürünün farklı olması, siyasi düşüncelerin farklı olduğunun bazı kişilerce ifade edilmesi, dini uygulamaların farklı olması, inancının gereği bazı dini uygulamaları yerine getirmesinin gerekli olması gibi konularda sorunlar yaşamıştır.

İnsanlar arasındaki anlaşmazlıkların ana nedeni, birbirlerini yeterince tanımamış olmalarından kaynaklanmaktadır. Öğretmen önyargılarını kırabilmek için, köylüyle kaynaşmaya başlamış, onların her türlü etkinliğine katılmıştır. Taziye olduğu zaman gitmiş, yakın köylerde cenaze olduğu zaman muhtarla beraber taziyelerine katılmış, köyün düğünlerine katılmıştır. İlerleyen günlerde hemem hemen her evden davet almış, hepsine gitmeye çalışmıştır. Şu sözleriyle köylüye verdiği değeri "*Küçümsemedim kimseyi. Özellikle durumu iyi olmayan aileleri ziyaret ettim. Onların sıkıntılarına ortak oldum.*" şeklinde ifade etmiştir. Okulun bir işi yapılacağı zaman önce muhtara gitmiş daha sonra da azalardan yardım istemiştir. Duyarlı olan azalar olduğu gibi sorumsuzların da olduğunu ama yine de her konuda yardımcı olmaya çalıştıklarını belirtmiştir. Hemen her sorunun çözümünde velilerin desteğini almıştır. Her ay toplantı düzenleyip, niçin orada olduğunu, amacımın onlara elinden geldiğince faydalı olmak olduğunu her toplantısında anlatmıştır. Köylülerle arasındaki ilişkiyi şu sözleriyle "*Çalışmalarımı görünce onlar katkı getirme noktasında daha da istekli oldular. Köyden biri oldum artık. Komşularına çamaşırlarımı götürüyordum. Makineye atıyorlardı. Daha sonra da ütülüyorlardı. Bir keresinde ben sizin bu hakkınızı nasıl öderim diye sordum. Hocam bu komşuluk hakkı dediler.*" belirtmiştir. Kış mevsiminde rahatsızlandığını, köylülerin hastaneye götürdüğünü, tedavi süresince başından ayrılmadıklarını, tekrar köye getirdiklerini, para teklifinde bulunduğunu fakat almadıklarını, iyileşinceye kadar yemeklerini yaptıklarını belirtmiştir.

Birleştirilmiş sınıflı köy ilkokulunda, birleştirilmiş sınıf öğretmeni eğitim öğretimin dışında yukarıda belirtilen işlerle ister istemez daha çok ilgilenmek zorundadır. Öğretmen tek başına tüm işleri idare etmek zorunda olduğu için bir yerde aksama olduğu zaman sürecin tamamında problemler olur. Her şeye rağmen, başarı eğitim ve öğretim etkinliklerinin etkili ve verimli olmasından geçmektedir. Birleştirilmiş sınıf öğretmeni okul ve idare ile ilgili sorunların dışında eğitim öğretim faaliyetleri boyunca birçok sorunla karşılaşmaktadır.

Öğretmenin eğitim ile ilgili yaşadığı sorunları; öğrencilerin okul kurallarına uymaması, velilerin çocuklarının iyi eğitim almasına karşı istekli olmaları fakat çocuk eğitimi noktasında yetersiz kalmaları, havalar soğuduğu zaman sobanın yanmaması ve okulun temizlenmemesi, öğrencilerde sorumluluk bilincinin gelişmemiş olması, öğrencilerin doğru ve sağlıklı tuvalet alışkanlığı kazanamamış olmaları, öğrencilerin oyun oynarken sürekli kavga etmeleri, taşla sopayla birbirlerine vurmaları, arkadaşlık ilişkilerinin iyi olmaması şeklinde sıralamıştır. Yukarıda yaşanan sorunlara çözüm olarak öğretmen; okul kuralları ve kuralların önemi üzerine çocuklarla konuşmuştur. Kurallara uymayıp düşen öğrencilerin duygu ve düşüncelerini sınıf ortamında paylaşmıştır. Sürekli olarak kurallara uyulmadığında uyarılarda bulunmuştur. Özellikle giriş ve çıkışlardaki koşma, düşme, birbirini itme gibi sorunlarını sıkı takibe almış ve uyarılar sonucunda çözüme kavuşturmuştur.

Çocuk eğitimi noktasında velileri bilgilendirmek ve bilinçlendirmek için, her ay düzenli olarak veli toplantısı yapmış, öğrencilerle ilgili sorunlara geçmeden toplantı öncesinde velilere yetişkinler ve çocuk eğitimi konularında slaytlar izletmiştir. Velilerin düzeyine uygun olarak yaşanmış hikâyeler sunmuştur. Katılımcı öğretmen, izlettiği slaytların konularını; *Akşamları Ne Yapıyorsunuz?*, *Alkışlar Hayrettin Karaca'ya*, *Mustafa'nın Başarı Hikayesi*, *Eğitim nedir? Eğitimin önemi nedir? Eğitimin dört temel unsuru: Öğrenci-Öğretmen-Aile-Çevre, Eğitimi etkileyen unsurlar nelerdir? (Özellikler / İhtiyaçlar / Beklentiler / Davranışlar / İş birliği) İletişim nedir? İletişimi etkileyen unsurlar nelerdir? (Kendini tanıma = Özellikler / İhtiyaçlar / Beklentiler), Öz saygı, Öz güven, Empati, İletişimin önemi nedir? Aile İçi İletişim, İş, Sosyal yaşam, Eğitim çevresi şeklinde ifade etmiştir. Toplantılarda bu konuları konuştuktan sonra, düzenli olarak ailelerdeki değişimi görebilmek için, özellikle ailesiyle iletişim sorunu olan çocukların görüşlerini almıştır. Ailesiyle sorunlu olan çocukları belirlemek için onlara "*Kendilerini ve ailelerini anlatan resim*" çizdirtmiştir. Bu resimler ve öğrencilerle yaptığı görüşmeler sonucunda öğrencilerin sahip olduğu sorunları saptayıp, sorunların çözümüne yönelik velilerle görüşmelerde bulunmuştur. Çocukların en temel sorunun, *ailelerden yeterli sevgi görememe* olduğunu saptamıştır. Çocuğa olan sevginin yansıtılmasının gerekli olduğunu, eğitimin duygu işi olduğunu ve sevgiyi gösterme yollarını okuduğu kitaplardan örnekler vererek aktarmaya çalıştığını, bazı ailelerde değişme olduğunu, aynı zamanda hem velilere hem de öğrencilere rehberlik yaptığını belirtmiştir. Sorunun çözümüne yönelik öğretmen "*Önemli olan değişimin olmasıdır.*" sözüyle az da olsa fayda sağlayabilme düşüncesinde olduğunu ifade etmiştir.*

Okulun temizlenmesi ve sobanın kış mevsimi ve havaların soğuk olduğu günlerde düzenli olarak yakılması için öğretmen, muhtar ve ihtiyar heyetinin desteğini alarak, bu

işlerden velilerin sorumlu olmasını sağlamıştır. Her hafta bir veli okulun temizliğini yapmıştır. Sırayla her gün bir veli de sobanın yanmasını sağlamıştır.

Öğrencilerin sorumluluk bilincinin gelişmesi için öğretmen her öğrenciye bir görev vermiştir. Her gün her öğrenci derse başlamadan görevini yapmıştır. Tuvalet temizliğinden sorumlu iki öğrenci belirlemiştir. Her sabah derse başlamadan önce verilen görevlerin kontrollerini yapmıştır. Öğrencilere verilen; tuvaletlerin temizliğinin yapılması, pencerelerin önündeki tozun alınması, bilgisayarın tozunun alınması, tuvaletlerin sabunlarının takibinin yapılması, her öğrencinin kendi sıra ve masalarının temizliğini yapması gibi görevler örnek görevler olarak gösterilebilir. Katılımcı öğretmen, aynı zamanda kendisi de masasının tozunu alarak öğrencilere örnek olmuştur. Okul ve ev kurallarının kazandırılmasında velilerin desteğini almıştır. Öğrencilerden istediği bir davranışı, ailelerin de yapmasını sağlamıştır. Okulda ve evde aynı davranışı gören öğrenciler de davranışlarını olumlu anlamda değiştirmişlerdir. Doğru ve sağlıklı tuvalet alışkanlığını kazandırabilmek için, temizliğin öneminden bahsetmiş, doğru tuvalet alışkanlığının belli dönemlerde uygulamasını yaptırmıştır. Bu sorunu yine ailelerle paylaşmış ve ailelerin desteğini yine bu sorunun çözümünde de almıştır. Öğrencilerin takibini yapmış, tuvalet kurallarına uyan öğrencileri ödüllendirmiştir.

Oyun oynarken sürekli kavga etmelerine yönelik, öncelikle çocukların oynamakta olduğu kavga, dövüş, vurma, itme gibi durumları içeren oyunların yerine çocuklara yeni eğitsel oyunlar öğretmiştir. Bu sorunun çözümünü *“Oyun oynamanın güzelliklerinden bahsettim. Oyun oynamanın kardeşlik duygularını geliştirdiğini belirttim. Öğrencilerle beraber oyunlara katıldım. Onlar bundan çok mutlu oluyorlardı. Kavga edenleri uyarıyordum. Oyun oynandıktan sonra, kazananların kaybedenleri alay almaması gerektiğini ifade ettim, kaybedenlerin kazananları tebrik ettiği bir süreç başlattık. Genelde kavgalar oyundan sonra oluyordu. Her defasında onları uyarıyordum. Çocukların kişiliklerinde genelde kavgacılık anlayışı vardı. Sınıfta topluyordum çocukları. Anlatıyordum onlara. Hepsinin bu köyden olduğunu, hepsinin birbirleriyle akraba olduğunu ve kavga etmemeleri gerektiğini ifade ediyordum. Aralarında sevgi olması gerektiğini ifade ediyordum. Bir de ben onları seviyordum. Sevginin olduğu yerde kavga olamazdı.”* sözleriyle belirtmiştir.

Eğitim kendi içinde öğretimi de kapsamaktadır fakat eğitim her yerde yapılabilir, öğretim ise planlı, programlı olarak okullarda yapılır. Birleştirilmiş sınıf öğretmenin, en çok zorlandığı durumlardan birisi de sınıf içindeki öğretim faaliyetidir. Üst sınıflarda okuma ve yazma bilmeyen öğrencilerin olması, öğretmenin gerçekleştireceği öğretim etkinliklerinin etkililiğini ve verimliliğini düşürmüştür. Çözüm olarak da üçüncü ve ikinci sınıftaki okuma yazma bilmeyen bu öğrencileri, tekrardan birinci sınıfa almıştır. Bu durumun birleştirilmiş sınıf uygulamasının bir avantajı olduğunu, müstakil bir sınıfta bu sorunu çözmenin imkânsız olduğunu belirtmiştir. Akıcı okuma becerisine sahip olamayan öğrencilere yönelik, öğrencilerle ortak okuma yapmış, bazen kendisi okumuş, öğrenciler tekrar etmiş, bazen de bölümleri paylaşarak okuma yaptırmıştır. Düzenli olarak her hafta sonuna bir metin okuma ödevi vermiş, velilerle konuşmuş, *“Çocuklarınız size sesli okuma yapacak, sizler de onları dinleyip yanıtlarını belirteceksiniz.”* isteğinde bulunmuştur. Her sabah derse başlamadan önce ikinci ve üçüncü sınıflara dikte çalıştırması yaptırmıştır. Daha sonra

yazılanları, noktalama işaretlerine uygun olarak, telaffuzlara dikkat ederek, anlaşılır bir şekilde okumalarını sağlamıştır. Akıcı okuyabilen birkaç öğrencinin desteğini almış, teneffüslerde akıcı okuma problemi olan öğrencileri takip etmelerini onlara yardımcı olmalarını sağlamış ve yıllonuna doğru bu sorunu büyük oranda çözmüştür. Noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanmayan, yazdığı kelimeleri eksik yazan öğrencilere yönelik, noktalama işaretlerinin ne olduğunu, cümle içinde ne işe yaradığını, tahtaya örnek metinler yazıp, üzerinden noktalama işaretlerini gösterip, noktalamasız ve noktalı cümleleri okuyup aralarındaki farkı görmelerini sağlamıştır.

Katılımcı öğretmen, öğrencilerin düzgün, doğru ve kurallı cümle kuramadığını, bazı öğrencilerin okuduklarını anlamada zorlandığını, anlasalar bile ifade edemediklerini, kelimelerin telaffuzunu doğru yapamadıklarını sorun olarak görmüştür. Tekerlemeler, okunan kelimelerin tekrarı, sesli okuma kurallarının her defasında hatırlatılması, doğru, düzgün ve kurallı cümlelerle dikte çalışması yapılması, örneklerle doğru cümlelerin nasıl kurulduğunun gösterilmesi, okudukları her cümleden sonra soru sorulması ve cevaplatılması sorunların çözümü için etkili olmuştur. Öğrencilerin önceki yıllara ait olan matematik dersi kazanımlarını kazanamamış olmaları, matematik derslerinde müfredatın yetişmesini engellemiştir. Öğretmen, üçüncü sınıflar için ikinci sınıf, ikinci sınıflar içinde birinci sınıf matematik konularını tekrar baştan alıp işlemiştir. Bu problemi de çözmek için fedakârlıkta bulunmuştur. Kendi zamanının birçoğunu öğrencileriyle geçirmiş, hafta içi her gün dersten sonra bir sınıfla iki saat ders işlemiş, hafta sonu dahi ders yapmıştır. Bu durumu *“Hiçbir şekilde bir karşılığını almadım. Tek karşılığı öğrencilerimin öğrenmiş olduğunu görmektir.”* sözleriyle ifade etmiştir.

Birinci sınıf velilerinin ilk okuma yazma öğretiminde kullanılan ses temelli cümle yöntemini bilmediğini bu durumun da okuma ve yazmaya yeni başlayan öğrencilerde kafa karışıklığına neden olduğunu fark etmiş hemen birinci sınıf velilerini okula davet etmiştir. Sorunu onlara izah etmiş, daha sonra ses temelli cümle yöntemini en ince ayrıntısına kadar uygulamalı olarak onlara anlatmıştır. Velilere bu yöntemi anlatmanın avantajını gördüğünü *“Birinci sınıf öğrencilerimin okuma ve yazmaya geçme süreci aileler tarafından desteklenince okuma ve yazmaları daha da kolaylaştı.”* sözleriyle belirtmiştir. Başarısız olan çocukların ailelerini, sık sık ziyaret etmiştir. Genelde bu durumdaki ailelerin geçimsiz olduklarını saptamış, bu problemlerin çözülmesi için velilerin takınması gereken rolleri, evde eşler arasında sevgi, muhabbet olursa, çocuklar bundan mutlu olup ve çocukların okul başarısının artacağını defalarca konuştuğunu belirtmiştir.

Birleştirilmiş sınıf uygulamalarında ortak okutulan derslerden biri Hayat Bilgisi dersi'dir. 3. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabı okutulurken, birinci sınıfların katılımının az olması, kazanımlara ulaşılmasının zorlaşması, okuma ve yazma bilmedikleri için dersin öğrencilere sıkıcı gelmesi gibi sorunların çözümüne yönelik, birinci sınıf öğrencilerine bir gün önceden konunun resimlerini incelemelerini, resimlerde ne anlatıldığını evde anneleriyle konuşmaları gerektiğini söyleyip ödevlendirmiştir. Drama yöntemini ve kuklaları kullanmıştır. İnternet üzerinden görseller gösterip, müzikle derse olan katılımı arttırmıştır. Öğrencilerin yeni öğrendikleri kelimeleri anlamlandırmalarına yönelik olarak, kelimelerin anlamlarına, günlük yaşamdan örnekler vererek çocuklara ulaştırmaya çalışmıştır. Bazen anlamlarına ulaşmalarına rağmen, kelimelerin ne anlama geldiğini

kavrayamayan öğrencilere, kelimelerin görsellerle ifade edilmesini göstermiştir. En kalıcı yöntemin görsellerle kavratmak olduğunu belirtmiştir.

Görüşmeye katılan öğretmen, derslerin işlenişi sırasında materyal eksikliği yaşadığını, bu yüzden dersleri somutlaştıramadığını ifade etmiştir. Çözüm noktasında, yörenin durumunu da dikkate alarak, evlerinde bulunan malzemelerle dersi işlemeye çalışmıştır. Özellikle birinci sınıflarda köyde tütün üretildiği için tütün çubuklarını getirmişler, o çubuklarla “Birlikleri kullanarak sayılar elde eder.” kazanımına ulaşmışlardır. Kesir sayısını kavratırken, evlerinden ekmek, domates, salatalık, portakal ve elma getirmişler, bu yiyecekleri kullanarak dersleri işlemiş ve birçok kazanıma bu sayede ulaşmışlardır.

Bitişik eğik yazı, kurallarına uygun olarak öğrenildiğinde göze güzel görünür. Öğrencilerin hızlı yazı yazabilmesini sağlar. Öğretmen, öğrencilerin bitişik eğik yazıyı kurallarına uygun olarak kullanamadığını çözüm olarak, eğitim öğretim döneminin başlamasından sonraki ilk 3 ay, ikinci ve üçüncü sınıflara seslerin yazılış şekillerini tekrardan öğretmeye çalışmıştır. Tek tek vermiş olduğu yazı ödevlerini kontrol etmiş, kırmızı kalemle yanlış olanları düzeltmiş, bu çalışmaların sonucunda öğrencilerin tamamının yazısı düzelmese de bitişik eğik yazıyı kurallarına uygun olarak yazanların olduğunu belirtmiştir.

Müstakil sınıflarda, ortalama 20 öğrenci ders görürken, birleştirilmiş sınıflarda en az iki sınıf bir arada olacak şekilde farklı yaş ve seviye gruplarında ortalama 15 öğrenci ders görmektedir. Bu durum da sınıf yönetimini güçleştirmektedir. Öğretmen de bu güçlükten kaynaklanan olumsuzlukları giderebilmek için akran desteğini almış, dersin düzenini bozan öğrencilere uyarılarda bulunmuş, düzeni bozan öğrencileri sınıfın başarılı ve problemsiz öğrencilerin sorumluluğuna vermiş, sorumlu öğrencileri problemsiz olan öğrenci gruplarına dağıtmıştır. Öğretmen güçlüklerden bahsederken üç sınıfın bir arada olmasının olumlu yanlarını “*Öğrencilerin gelişimleri daha rahat fark ediliyordu. İletişim becerileri geliyordu. Bir sonraki yıl öğrenecekleri konulara hazır bulunuş düzeyleri artıyordu. Hele ikinci sınıf öğrencilerimden, yaşça büyük olup fakat ikinci sınıfta olan bir öğrencim vardı. Üçüncü sınıfların öğrenmekte olduğu birçok konuyu onlardan önce kavrayıp, üçüncü sınıfların dersine katılmak istediğini söylüyordum. Birini ve ikinci sınıfları okuma yazma konusunda, üçüncü sınıflara yönlendiriyordum. Teneffüslerde üçüncü sınıf başarılı öğrencilerim, birinci sınıf öğrencilerimle ilgileniyordu. Tabii bu her zaman olmayordu. Başarılı her üçüncü sınıf öğrencisine 2 öğrenci veriyordum. Bu durum aynı zamanda görev alan öğrencileri mutlu ediyordu. Onların kendi başlarına bir işler başarabileceğine inanmalarını sağlıyordu. Hatta görev vermediğim üçüncü sınıf öğrencileri, bu duruma üzülüyordu. Bir üst sınıftaki öğrencilerin konuları tekrar etmesini sağlıyor. Yaşça büyük olan, zekâsı ve ilgisi olan öğrencilerin bir üst sınıftaki konuları öğrenmesini sağlıyor. A grubu (1, 2 ve 3. sınıf) ya da B grubuyla (4 ve 5. sınıf) yapılan güzel bir etkinlik diğer grupların da ilgisini çekebiliyor ve aynı konuyu onların da öğrenmesini sağlıyor. Öğrenciler arasında yardımlaşma, paylaşma, önemseme, işbirliği gibi anlayışlar ortaya çıkıyor. Özellikle üst sınıftaki öğrencilerin okuma-yazmayı yeni öğrenen öğrencilere yardım etmesi öğrencileri mutlu ediyor.” şeklinde ifade etmiştir.*

Birleştirilmiş sınıf uygulamasında dersler ödevli ve öğretmenli olarak işlenmektedir, görüşmeye katılan öğretmen bu yöntemi denemiş fakat başarılı olamamıştır. Başarılı olamamasını, dersleri ödevli ve öğretmenli işleyebilmek için B grubundaki öğrencilerin % 85 'inin Türkçeyi etkili, doğru ve güzel kullanma becerilerine sahip olması gerektiği, tüm derslerin okuma ve yazma üzerine kurulu olduğu, B grubunda bir öğrenci okuma ve yazmayı bilemediği zaman, ya da okuyup okuduğunu anlayamadığında, okuyor fakat düşündüklerini ifade edip yazıya dökemiyorsa ödevli uygulama sırasında ödevlendirilen konuyu öğrenebilmesinin çok güç olduğu, zihinlerde temel olgular olmadan yeni bilgelerin sağlam ve kalıcı olarak hafızaya alınmasının güç olduğu, okulunda B grubunun %20 sinin okuma ve yazma becerilerine sahip olduğu nedenlerine bağlamıştır. Kendisine ve şartlara uygun olarak geliştirmiş olduğu şu iki yöntemi kullanmıştır: Her dersin süresini, 3 sınıf dersinde ilk 20 dakika okuma ve yazma öğretimi yaptığı için birinci sınıflara ayırmış, onar dakika da iki ve üçüncü sınıflara bırakmıştır. Bu şekilde hemen hemen üç sınıf her dersi öğretmenli işlemiştir. Öğretmenin belirttiğine göre, 2005 yılında yapılandırmacı yaklaşıma geçilmiş olması bunun sonucunda da çalışma kitabında etkinliklerin olması birleştirilmiş sınıf uygulamalarını kolaylaştırmıştır. Yeni programın etkinlik temelli olması, öğretmenin her dersi öğretmenli olarak işlemesini kolaylaştırmıştır. Bu uygulamada başarılı olmak için de mutlaka her ders bir gün öncesinden planlanması gerektiğini belirtmiştir. Planlama yaparken öğretmen kılavuz kitaplarını kullanmıştır. Konuları köy olgusuna, köyün gerçeklerine göre uyarlamıştır. Çocuklara, daha çok günlük yaşamda işine yarayacak bilgiler vermeye çalışmıştır. Örneğin, Türkçe dersinde “Tarladan Sofraya” konusunu bitirdikten sonra köyde tütün üretimi yapıldığı için tütünün nasıl üretildiğini, nasıl kurutulduğunu, nasıl pazarlandığını resimler çizerek ve yazı ile göstermelerini ödev olarak vermiştir. Diğer bir yöntem olarak da öğleden önce son saate bir sınıflı alıp müstakil sınıflmış gibi ders işlemiştir. Özellikle bu uygulamayı da birinci ve ikinci sınıflarla daha çok yapmıştır. Birinci dönem boyunca B grubuyla daha çok ilgilendiğini, onların temel becerileri kazanmalarını sağladıktan sonra A grubuna daha çok zaman ayırmaya başladığını belirtmiştir. Ders planını yaparken öğleden önceki son saatleri serbest etkinlikler dersi olarak planlamıştır. Bir sınıfla ders işlerken diğer sınıflar dışarıda oyun oynamış, ara ara onları kontrol etmiş, bu uygulamada da başarılı olmuştur. Öğretmen, üç sınıf bir arada olduğunda bazen bir sınıfın bir kazanımına ulaşabildiğini, bu uygulamada ile bazen bir ders saatinde öğrencilerin 3-4 kazanıma ulaşabildiğini belirtmiştir. Farklı bir uygulama olarak da aynı ders içerisinde, A grubuyla bir konu işlerken hemen onları tahtanın başına çağırıp, konuyu somutlaştırarak, basite indirgeyerek, parça parça anlatarak ve bazen de buluş yoluyla öğrenme stratejisini kullanarak konuyu işlemiştir. Birinci, ikinci ve üçüncü sınıflar olarak tahtayı üç bölüme ayırdığını, her sınıfın tahtada kendi yerini görmesinden mutlu olduğunu ifade etmiştir.

Göreve yeni başlayan birleştirilmiş sınıf öğretmeni okuma ve yazma öğretiminde sorunlar yaşar. Katılımcı öğretmen de, okuma yazma öğretimi sürecinde ilk iki ayda sadece 3 ses verebildiğini, öğrencilerin sesleri kurallarına uygun olarak yazamadığını, ilerleyen günlerde bazı öğrencilerin kelimeleri okumaya başladığını fakat söylenen kelimeleri eksik yazdığını belirtmiştir. Çözümle ilgili olarak, ilk başta kaygılandığını, acaba okuma yazma

öğretiminde başarılı olamayacak mıyım diye düşündüğünü, ilerleyen günlerde okuma yazmanın zaman isteyen bir süreç olduğunun farkına vardığını ifade etmiştir. Tekrarlar, ailelerin desteği, denetçilerin yönlendirmeleri, dikte çalışması, doğru yazı yazmaları için daha çok zaman ayırdığını, yazma ödevleri, düzenli takip ve kontroller ve ödüller sayesinde okuma yazma sürecini başarıyla tamamlamıştır.

Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin, birleştirilmiş sınıflarda bulunması, öğretmenin ister istemez daha çok performans göstermesine neden olur. Öğretmenin sınıfında da, öğrenme güçlüğü yaşayan bir öğrencisinin olduğu, bu sorunu çözmek için öncelikli olarak fedakârlık değerinin mutlaka bir öğretilerde bulunması gerektiğini ifade etmiştir. Görev bilinci, bu öğrenciyle özel ilgilenme, zaman ayırma, öğrencisiyle sohbet edebilme, onu anlayabilme, öğrencinin yetenekli olduğu bir alanın keşfedilmesi, bu alandaki başarısının sınıf önünde sergilenmesi gibi etkinlikler çözüme katkı getirmiştir. Öğretmen özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin eğitiminin verimliliğinin ve etkililiğinin o çocukları sevmekte olduğunu “*İşin aslı öğrencileri sevebilmektir. Sevince her iş kolaylaşıyor.*” sözleriyle belirtmiştir.

Birleştirilmiş sınıf uygulaması sırasında, sınıf yönetimini güçleştiren durumlardan biri de dikkat eksikliği ve hiperaktivite rahatsızlığı olan bir öğrencinin sınıf içerisinde bulunmasıdır. Öğretmen bu rahatsızlığın belirtilerinin gözlemlendiği bir öğrencisinin olduğunu, bu sorunu çözüme kavuşturmak için, öğrenciye ait geçmiş akademik ve özel bilgilerini incelemiştir. Öğrencinin, arkadaşları tarafından her zaman aşağılandığını gözlemlemiş, her durumda yalan söylediğini, köy halkının da çocuğa karşı olumsuz bir tutum takındığını fark etmiştir. Öğrencisiyle bu sorunlar üzerine ara sıra görüşmeler yapmış, bu görüşme ve gözlemleri sonucunda, çocuğun; yalan söyleme davranışı ile ilgili olarak çevresindekilerin onu kandırıldığı, ailesinin onu sevmediği algısına sahip olduğu, şımarıklığından ötürü köy halkının onu dışladığını belirtmiştir. Öğretmen yaptığı incelemenin geçerliliğini arttırmak için görsel sanatlar öğretimi dersinde görmüş olduğu çocuk resimlerinin tahlili uygulamasını öğrencilerine aile resimleri yaptırarak resimler üzerinde gerçekleştirmiştir. Daha sonra öğretmen, bu öğrencinin resmini incelemiş, öğrencinin resminde, ailesini bir evin içine, kendisini de evin çok uzağına ve resmin sağ köşesine yalnız başına çizdiğini görmüştür. Öğretmen bu resimden çocuğun ailesi tarafından dışlandığı ya da çocuğun böyle bir algı içerisinde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğretmen, bu durumu öğrencinin babası ile paylaşmış, baba çocuğunu sevdiğini ifade etmesi üzerine, çocuğuna olan sevgisini göstermek için neler yaptığını sormuş aldığı cevap, eline harçlık verdiğini, okul ihtiyaçlarını karşıladığı olmuştur. Yeme içmeden ziyade bir de duygusal ihtiyaçların olduğunu, çocuğuna sevdiğini söz ile söyleyip dokunma ile göstermesi gerektiğini, insanı yaşatan enerjinin sevgiden geldiğini, öğrencisinin zeki bir çocuk olduğunu ilgisiz kaldığı için problem çıkarttığını belirtmiştir. Aile ile işbirliği yaparak, öğrencilerin algısını yıkmak için de fırsatlar yakalayıp, sorunu çözüme ulaştırmaya çalışmıştır. Öğrencisiyle sınıfın düzenini bozmaması noktasında bir anlaşma yapmıştır. Katılımcı öğretmen öğrencisinin rahatsızlandığı gün, öğleden önceki son saat sınıfla beraber ziyaretine gittiğini, öğrencileriyle beraber bir sınıf sözcüsü belirlediğini, o sözcü sınıfın o öğrenciyi çok sevdiğini, okula gelmeyince merak ettiğini ve en kısa zamanda aralarında görmek istediklerini söylediğini, bu durumdan öğrencisinin çok mutlu olduğunu belirtmiştir.

Öğretmen bu ziyaret, diğer konuşma ve görüşmeler sonucunda söz konusu çocuğun problemlerinde azalma olduğunu gözlediğini belirtmiştir.

Birleştirilmiş sınıf öğretmeni, sınıfın oturma düzenini belirleme de kararsızlık yaşayabilir. Çünkü birden fazla sınıfın bir arada olması, sınıf içinde tahtanın tek olması, bazı sınıfların alanın dar olması bu durumda etkilidir. Katılımcı öğretmen de oturma düzenini belirlemede zorlanmış, sınıfında bir bilgisayar ve bir tahta olduğunu ve projeksiyonu etkili kullanmadığını belirtmiştir. Oturma düzenine karar verebilmek için öncelikle klasik düzeni tercih etmiş, daha sonra U düzenine geçmiş, öğrencilerin dikkatlerinin çabuk dağıldığını görünce, küme oturma düzenine geçmiş ve bu oturma düzeninin birleştirilmiş sınıflar için en uygun olduğunu bizzat yaşayarak anladığını ifade etmiştir. Projeksiyon aletini etkili kullanmadığı zamanlarda, her sınıfı bilgisayarın başına çağırıp, konuyla ilgili etkinliği görmelerini sağlamıştır. Projeksiyonla ilgili olarak en ilginç olan durumu öğretmen "*Prajeksiyon aleti 2008 yılında alınmış okula, ben gelinceye kadar ambalajından bile çıkartılmamış.*" sözüyle ifade etmiştir.

Ayrıca katılımcı öğretmen birleştirilmiş sınıf ders programını hazırlamada, birleştirilmiş sınıf yıllık ders planını hazırlamada zorlandığını fakat internet üzerinden hazırlanmış olanlara ulaştığını, kendi okuluna göre uyarladığını belirtmiştir.

Birleştirilmiş sınıf öğretmeni, öğretim programlarının dışında yöre nin değerlerini dikkate alarak, öğrencilerin öncelikle kendi kültürlerini tanımalarını sağlamalıdır. Birleştirilmiş sınıf öğretimi köy ve mezrada olan bir uygulama olduğu için köyün ya da mezarın gerçeklerinden, uzak olmamalıdır. Köyün değerleri ile bütünleşmiş bir biçimde olmalıdır. Katılımcı öğretmen de görev yaptığı köydeki değerlerin neler olduğunu gözlemlemiş, veli ziyaretleri sırasında değerler konusunda konuşmuş, serbest etkinlikler dersini bu değerlerin aktarımı için kullanmıştır. Öğrencileriyle beraber hasta ziyaretlerinde bulunmuş, 24 Ekim 2011 Van depreminde mağdur olan çocuklar için para toplamışlar, yaşlıları ziyaret etmişler ve Alevi Kültürüne ait olan Semah oyunu öğrenmişlerdir.

Birleştirilmiş sınıf uygulamasında, teknolojiden faydalanmak birleştirilmiş sınıf uygulamasının güçlüklerini aza indirmektedir. Görüşmeye katılan birleştirilmiş sınıf öğretmeni de, birleştirilmiş sınıf uygulamasında başarılı olabilmenin bir nedeni olarak da teknolojiyi etkili kullanma olarak görmektedir. A ve B grubu ile ders yapıldığı için hiç olmazsa bir sınıfın derslerinin internet temelli eğitim programları sayesinde işlenebileceğini, Morpa Kampus'e üye olduğunu, 3. sınıfların tüm konularına buradan ulaştığını, 3. sınıf konularını yetiştirebilmek için okulun son iki ayı 3. Sınıfların derslerinin tamamını buradan işlediğini belirtmiştir. Bu programların, çocuklar için daha eğlenceli olduğunu, zamandan tasarruf sağladığını, aynı zamanda ilk okuma yazma öğretiminde de Talim Terbiye Kurulunun onayladığı bir eğitim dergisinin hazırlanmış olduğu programları kullandığını belirtmiştir.

Görüşmeye katılan öğretmen, birleştirilmiş sınıf uygulamaları süresince yaşanan sorunların çözümüne yönelik; öncelikle sınıf öğretmenlerinin duyarlı olmaları gerektiğini, bu duyarlılık sonucu olarak da var olan sorunu tanımlayıp, analiz edip çözüme yönelik neler yapabileceğini, çözüm sürecinde tıkanmamak için birden fazla planlarının olması gerektiğini, her şeyden önce, birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin şikâyet eden değil çözüm

üreten karakterde bireyler olması gerektiğini belirtmiştir. “Biz köy öğretmenleri, gittiğimiz yere değer katmalıyız, yenilik yapmalıyız. Okul ve çevresine fayda sağlamalıyız.” sözleriyle, problemlerin çözümüne olan istekliliğini ve problemlerin çözümünün gerekliliğini ifade etmiştir. Öğretmene göre, problemlerin çözülmesi insanlığın faydasına olan bir iştir.

4.SONUÇLAR VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

Birleştirilmiş sınıf öğretmeni, birleştirilmiş sınıf uygulamasının beraberinde getirmiş olduğu sorunlarla baş edebilmek zorundadır. Birleştirilmiş sınıf uygulaması bir sistemdir. Bu sistem okul, aile, öğrenci, öğretmen, eğitim, öğretim, ulaşım, doğal şartlar, barınma, köy ve bürokrasi olgularından oluşmaktadır. Bu olguların sonucu olarak ortaya çıkan sorunlardan en çok, birleştirilmiş sınıf uygulamasını devam ettiren, yöneten birleştirilmiş sınıf öğretmeni etkilenmektedir. Sorundan en çok etkilenmesine rağmen yine en büyük sorun çözücü de birleştirilmiş sınıf öğretmenidir. Okulun tüm işlerinin organize edilmesinden, denetim ve takip işlerinden birinci derecede sorumlu kişidir.

Araştırmanın katılımcısı olan öğretmen de bir yıllık süre içinde yukarıda değinilen olgularla ilgili olarak sorunlar yaşamıştır. En büyük problemi ise fiziksel şartların düzeltilmesi/düzenlenmesi, yazışmalar/bürokratik işler ve eğitim/öğretim kategorilerinde yaşamıştır. Bürokrasi ile ilgili olarak resmi yazışma kurallarını bilmemesi, tutanak, defter ve dosyaların nasıl tutulup ne şekilde tasarruf edileceği ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmaması, eğitim ve öğretim faaliyetlerine ayırması gereken zamanı ve performansı yarı yarıya düşürmüştür. Öğretmen, okulun fiziki durumu, tuvaletler, okul bahçesi ile ilgili sorunlar yaşamıştır (Kyne, 2004). Bu sorunların çözümüne muhtarı, ihtiyar heyetini, velileri ve köydeki diğer vatandaşları dâhil etmiş ve sonuca ulaşmıştır. Öğretmen köyde tek başınadır. Bu olumsuz durumu muhtar, ihtiyar heyeti, veli ve diğer vatandaşlarla iletişimini güçlü tutarak kendisini lider konumuna getirip olumlu hale çevirmiştir. Ulaşım ve barınma problemi yaşayan öğretmen, yine velilerinin desteği ile bu problemini de çözmüştür. Öğretmen, sahip olduğu performansın neredeyse %60'ını idari, okulun fiziki şartlarının iyileştirilmesi, köy olgusu ve ulaşım konularında yaşadığı sorunların çözümüne harcamıştır. Köy insanına uzak kalmamıştır. Köyden kimi görürse görsün, selamlaşmış, iletişime geçmiştir. İş olana yardımcı olmuştur. Köylünün duygularına ortak olmaya çalışmıştır. Ötekileştirmeden, dışlamadan, tepeden inmeceli bir tarz benimsemeyen kendi benliğini koruyarak köylünün değerlerine saygı duymuş, her olumsuz durumu sabır ve hoşgörü ile karşılamıştır.

Ayrıca katılımcı öğretmen eğitim ve öğretim olgularında karşılaşmış olduğu sorunların kaynağını araştırmıştır. Sorunların ana nedenine ulaşmış ve çözüm için yapılabilecek olanların tespitini iyi yapmış ve alternatif çözümler belirlemiştir. Çözüme ulaşmak için kendisine ve başkasına zarar vermeyen her türlü yolu denemiş, yeniliğe ve gelişime açık olmuştur. Eleştirileri dikkate almıştır. Çözüm noktasında, eğitimin vazgeçilmez unsuru olan velileri sürece dâhil etmiş, yapacağı hemen hemen her işte muhtar, ihtiyar heyeti ve velilerinin görüşünü almış, ortak alınan kararlar çözüm olarak sürece konulmuştur. Problemlerin çözüm sürecinde özellikle eğitim ve öğretim olgularında

yalnız kalsa da katılımcı öğretmen, insan gücüyle yapılacak işlerde köylülerin desteğini almıştır.

Öğretim etkinlikleri sırasında yaşadığı sorunları çözebilmek için bilmekte olduğu mevcut yöntemleri uygulamış, başarılı olamayınca şartlara ve kendine göre yeni yöntemler belirleyip denemelerde bulunmuştur. Bu yöntemlerin başarıya ulaşabilmesi için gerekli olan ölçütleri iyi tespit etmiş ve en iyi şekilde sürecin içine dâhil etmiştir. Ödevli ve öğretmenli ders işleme yönteminin yerine her dersi öğretmenli işleme anlayışında başarıyı, her gün her derse mutlaka planlı olarak gitmeye bağlamıştır. Öğleden önceki son ders saatini bir sınıfa ayırıp ders işlemesi, kazanımlara ulaşması açısından etkili olmuştur. Bu uygulamada da hazırlıklı olma ve materyal kullanma ölçütünü dikkate almıştır. Sonuç olarak birleştirilmiş sınıflarda öğretim bağımsız sınıflardaki öğretimden daha karmaşık ve daha zordur. Birleştirilmiş sınıflarda öğretmen eğitim öğretime, etkinlikleri uygularken bağımsız sınıflarda görev yapan öğretmenlere göre daha çok çaba ve zaman sarf etmesi gerekir (Külekçi 2013).

Birleştirilmiş sınıf uygulamalarında, başarılı olabilmek için okulun tüm imkânları kullanılmalıdır. Öğretmen, okulunda bulunan bilgisayarı, interneti ve projeksiyon aletini eğitim ve öğretim süreci içinde kullanmaya çalışmıştır. Görseller ve müzikle dersi zenginleştirmeye çalışmıştır. Elektronik ortamda bulunan eğitim programlarını öğretim etkinliklerini gerçekleştirmede kullanmıştır. İlk okuma yazma öğretiminde yapılan etkinliklerin tamamını bilgisayar ortamında öğrencilerine sunmuştur. Şarkı ve videoları kullanmıştır. Bir eğitim portalına üye olmuş, 3. sınıfların derslerinin birçoğunu bu eğitim portalı üzerinden işlemiştir. İmkânları dâhilinde teknolojiyen yararlanmış ve teknolojinin birleştirilmiş sınıf uygulamasını kolaylaştırdığını belirtmiştir.

Katılımcı birleştirilmiş sınıf öğretmeni, yakın çevresi ile olan ilişkilerini geliştirmiş ve avantajlarından yararlanmış. Karşılaştığı sorunlarda, okuluna yakın okullarda bulunan idarecilerin görüşünü almış, yönlendirmeleri ve eleştirileri dikkate alıp çözüme ulaşmıştır.

Öğretmenin; girişimci olması, iletişim becerisini etkili kullanması, çözüm odaklı düşünebilmesi, ayırım yapmaması, her türlü eleştiriye açık olması, insana değer vermesi, gittiği yere değer katma düşüncesinde olması, liderlik vasfı, azimli ve kararlı olması, iyi niyetli ve fedakâr olması, mütevazî kişiliği, görev bilincine sahip olması, en önemlisi işini severek yapması eğitim öğretim sürecinde karşılaştığı problemleri çözmesini sağlamıştır.

4.2.Öneriler

Araştırmamanın yukarıdaki sonuçlarından hareketle aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- İlk atama ile birleştirilmiş sınıflarda öğretim yapan bir ilkokula atanan sınıf öğretmenlerine idare işlerde rehber olması için Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından en yakın okulun idarecileri rehber olarak görevlendirilmelidir.
- Göreve yeni başlayan birleştirilmiş sınıf öğretmeni görev yapacağı okula gitmeden önce teftiş kurulu üyeleri ile tanıştırılmalı, öğretmene gidecekleri köy ve okulun eğitim öğretim durumu ile ilgili ön bilgi verilmelidir.

- Sınıf öğretmeni adayları, idari iş ve işlemleri öğrenmesi ve aynı zamanda yönetim sisteminin işleyişini yerinde görebilmesi için staj yaptıkları okulda sınıf içi öğretim faaliyetleri yanında idari görevlerle ilgili uygulama yapmalıdır.
- Sınıf öğretmeni adayları, öğretmenlik uygulaması dersi gereği staj uygulamasını şehir merkezindeki bağımsız öğretim yapan sınıfların yanında birleştirilmiş sınıflı köy okullarında da yapmalıdır.
- Hizmet öncesi eğitimde, sınıf öğretmeni adaylarına verilen “Etkili İletişim” dersi içeriğine “Köy İnsanı İletişim” adlı bir bölüm eklenmelidir.
- Birleştirilmiş sınıf öğretmeni, köyde yaşayan vatandaşlarla iletişim halinde olmalı ve yeni iletişim yolları bulmalıdır.
- Birleştirilmiş sınıf uygulaması ile ilgili yapılan araştırmalar daha çok okul, aile, eğitim ve öğretim olguları üzerine yoğunlaşmıştır. Köy ve okul etkileşimiyle ilgili araştırma yapılması önerilir.
- Yapılan araştırmalarda, birleştirilmiş sınıf uygulaması sürecinde karşılaşılan sorunların çözümünde ailelerin desteğinin alınması gerektiği vurgulanmış fakat ailelerin sürece nasıl dâhil edilebileceği ile ilgili bilgi verilmemiştir. Ailelerin sürece nasıl dâhil edilmesi gerektiği ile ilgili araştırmaların yapılması önerilmektedir.
- Birleştirilmiş sınıf öğretmeni, araç gereç eksikliğini giderebilmek için öncelikle Milli Eğitim Müdürlüklerinin imkânlarını kullanmalı, daha sonra velilerin desteğini almalı bu da olmazsa hayırsever vatandaşlara ulaşmalı, gerektiğinde yerel ve ulusal çaptaki sivil toplum kuruluşlarından aynı ve nakdi yardım başvurularında bulunmalıdır.
- Birleştirilmiş sınıf öğretmeni karşılaştığı sorunların çözümünde gerektiğinde diğer kamu kurum ve kuruluşların desteğine başvurabilmelidir.
- Birleştirilmiş sınıf öğretmeni sorunların çözümünde lider konumunun farkında olmalı, eğitimin bir diğer önemli paydaşı olan velinin desteğini mutlaka almalıdır.
- Birleştirilmiş sınıf öğretmeni girişimcilik, etkili iletişim ve problem çözebilme becerilerine sahip olmalıdır.
- Birleştirilmiş sınıf öğretmeni, sınıf içi teknolojik ürünleri derslerin işleniş sırasında doğru, etkili ve verimli olarak kullanabilmelidir.
- Birleştirilmiş sınıf öğretmeni, öğrencilerin eğitim öğretim faaliyetlerinde başarılı olması için veli ziyaretlerini bir eğitim öğretim döneminde en az 3 defa yapmalıdır.
- Birleştirilmiş sınıf öğretmeni, değişime ve yeniliğe açık olmalı ve yakın çevresinde görev yapan tecrübeli öğretmenlerden yardım alabilmelidir.
- Eğitim öğretim faaliyetlerini görev yaptığı köyün gerçeklerine uzak kalmadan düzenleyebilmelidir.

KAYNAKÇA

- Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Adapazarı: Sakarya Yayıncılık.
- Aybay, S. (2007). *Birleştirilmiş Sınıflarda Sosyal Bilgiler Eğitimindeki Sorunlar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Binbaşoğlu, C. (1999). *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çınar, D. (2004). Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında İlk Okuma Yazma Öğretimine İlişkin Bir Araştırma, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 5(7), 31-45.
- Doğan, A.R. (1995). Birleştirilmiş sınıflı ilkokullarda karşılaşılan güçlükler. *İlköğretim Sorunları Sempozyumu*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 1995, Bolu.
- Dursun, F. (2006). Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. 2, 33-57.
- Erdem, A. R. (2004). *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gelebek, M. S., Summak, M. S. ve Summak, A. E. G. (2011). Birleştirilmiş Sınıflarda Karşılaşılan Sorunlar Ve Öğretmenlerin Bakış Açısından Olası Çözüm Önerileri (Kilis İli Örneği) *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 10(3), 1221 -1238.
- Köklü, M. (2000). *Birleştirilmiş Sınıfların Yönetimi ve Öğretim*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Köksal, K. (2005). *Birleştirilmiş sınıflarda Öğretim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kyne, C. M. (2004). Teaching and Learning in Multigrade Classrooms: What Teachers Say. *The Irish Journal of Education / Iris Eireannach an Oideachais*, Vol. 35 (2004), pp. 5-19
- Özben, K. (1997). *Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Sağ, R. ve Sezer, R.(2012). Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin mesleki eğitim ihtiyaçları. *İlköğretim Online*, 11(2), 491-503.
- Şahin, A. E. (2003). Birleştirilmiş Sınıflar Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 166-175.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.